

Kodály és Lányi emlékezete*

Hölgyeim és uraim, tisztelt jelenlevők!

A Vajdasági Magyar Művelődési Szövetség, annak elnöke, Dudás Károly író, és a magam nevében tisztelettel köszöntöm Önöket ünnepi hangversenyünkön.

Lelkünk köré évgyűrűket von az emlékezés – hiszen az évfordulók az emlékezés mérföldkövei. Ilyen mérföldkő – kettős mérföldkő! – számunkra a folyó év is: **Kodály Zoltán** emléke előtt tiszteleg idén a zenei világ, születésének **125.** és halálának **40.** évfordulóján. Arra az emberre emlékezünk kegyeletteljes tisztelettel, aki egy egész nemzet felemelésére vállalkozott. Ha egy nemzet újjá akarja építeni önmagát – fogalmazta meg a trianoni országrombolást követően –, szüksége van, inkább, mint valaha a hagyomány minden morzsájára. Mert a múltját vesztett kultúra gyökértelen, és ugyanúgy gyökértelen, esendő és veszendő az a nemzet, amely elszakad önnön hagyományaitól...

A másik évforduló, amely elsősorban nekünk, szabadkaiaknak parancsol tiszteletet, **Lányi Ernő** itteni munkássága kezdetének **100.** évfordulója. Ő 1907 márciusában tette le a hivatali esküt a szabadkai városi tanács előtt, és keze alatt röpke néhány év alatt felvirágozott a homokra épült város zenei élete. Hogy mennyire helye van Kodállal együtt tisztelegni emléke előtt, azt kiváló zenetörténészünk, Szabolcsi Benke tanúsítja; ő Bartók és Kodály előfutárának tekinti Lányit, a századforduló jellegzetes, de mégis különálló Janus-alakját, aki dalaiban elsőként villantja fel a hitelen népi dallamvilág visszfényeit.

Távol áll tőlem, hogy zenetörténetünk két nagy alakjának méricskélésébe bocsátkozzam, de tény, hogy több közös vonás is jellemzi őket. Az egyik: annak felismerése, hogy a magas zenei műveltségért a döntő csatát az iskolában kell megnyerni – ez vált zenepedagógiai törekvéseik elindítójává –, és a másik: az emberi hang iránti fogékonyságuk, ami dalok és kórusművek sorát ihlette mindkettőjük zeneszerzői opusában.

Mindezek ismeretében természetesnek tűnik ünnepi hangversenyünk hármastagolása. Az első részben Kodály népzenei gyűjtéseiből idézünk, a közép-

ső részben Kodály és Lányi dalaiból és zongoradarabjaiból mutatnak be néhányat ígéretes művész-növendékeink, a koncert záró részében pedig a leg szebb, a mindenki számára hozzáférhető hangszer, az emberi hang kifejezőerejét tanúsítja a három vendégkórus. A három tételt irodalmi szemelvények fonják egybe, kiváló vers- és prózamondóink előadásában.

Ma délelőtt és délután anyaországi és hazai zenetudósok, zenepedagógusok és amatőrök villantották fel két ünnepeltünk munkásságának egy-egy vonását, fél órával ezelőtt a zeneiskola falán lelepleztük Lányi Ernő emléktábláját, most pedig abban a reményben kívánok szívet-lelket gazdagító élményt kedves mindannyiuknak, hogy a hangverseny méltó lesz azokhoz, akiknek emléke előtt gazdag hagyatékuk méltatlan örökösiként tisztelegni jöttünk.

* * *

Hölgyeim és uraim, kegyeletadó gyülekezet!

Sok évtizedes adósságot ró le ma Szabadka: több mint 80 évvel halála után állít köztéri emléket a homokra épült város mindmáig legnagyobb muzsikusaknak, Lányi Ernőnek.

A Budapesten megjelenő A Hét című folyóirat 1910. áprilisi számának cikkírója csodálva konstatálja „micsoda sürgés-forgás van ebben a kisvárosban; minő kultúrlázat tudott beléje lopni Lányi Ernő, a dalköltő, aki művészetszeretéből vidéki magyar városokba álmodja az európai kultúrát – most éppen Szabadkára”...

A lobogás, sajna, nem tartott sokáig: jött a háború, majd az impériumváltás, és nem sokkal később fekete posztó került a dobokra: utolsó útjára kísérték Lányi Ernőt.

A tisztelő kortárs és barát: Dettre János már halála másnapján emlékjelállításért kiált:

„Nem szabad megengedni, hogy csak a dalok legyenek Lányi Ernő el nem múló emlékének megőrzői! (...) Kell lenni egy helynek, ahová el tudunk menni fáradt vándorai sötét sorsunknak, elpihenésért és föl-

frissülésért; kell lenni egy jelnek, amelyik világgá tárja, hogy nemcsak hangoztatjuk, de meg is becsüljük kultúránkat; kell lenni egy kézzel tapintható és szemmel látható biznyságnak, amelyik hirdeti a csüggedőknek és kételkedőknek, hogy aki a magyarság kultúráját szolgálta egy munkában, sikerben, harcban és eredményekben hosszú élet szakadatlanságában, annak – ahogy életében kijárt a szeretet hódolata –, úgy halálában övé lesz emlékében megtisztuló szívünk kegyele. (...) Állítsunk emléket Lányi Ernőnek!”

Eddig az idézet, amihez jószerevével nincs is mit hozzáfűznöm. Talán csak annyit, hogy öt évvel halála után barátai és tisztelői síremléket emeltek hamvai fölé a Bajai úti temetőben, de köztéri emlékjel állításával mindmáig adósai voltunk.

Az egykori Iparos Dalárda örökébe lépett Iparos Művelődési Egyesület – amelynek egykor karnagya volt – vette fel elsőként a nevét, az Aracs Társadalmi Szervezet önként vállalt kötelességének tett eleget ezen emléktábla állításával. Bizzunk hozzá, hogy a Zeneiskola, amelynek legnagyobb formátumú igazgatója volt, és a hamvaiból megújuló Filharmónia is ráérez, hogy van még törleszteni valónk Lányi Ernő iránt.

E gondolatok jegyében kérem az Aracs Társadalmi Szervezet képviselőit, hogy leplezzék le az emléktáblát.

Most pedig kérem a Zeneiskola és a Vajdasági Magyar Művelődési Szövetség képviselőit, hogy – miközben a nevét viselő népdalkör Lányi egyik legismertebb dalát énekli – helyezték el a táblán az emlékezés és kegyelet koszorúit.

A Lányi-emléktábla leleplezése

* Elhangzott 2007. május 4-én Szabadkán 19 órakor a zeneiskola főbejáratánál felállított emléktábla leleplezésekor és este fél nyolckor a Régi Városháza dísztermében megrendezett hangversenyen.